

FELHASZNÁLÓK ÉS HASZNÁ- LAT

Használat- és igényvizsgálat

93/382

GREER, Roger C. – GROVER, Robert: A bright future for small libraries = Public Libr.Q. 12.vol. 1992. 3.no. 29-39.p.

A kis könyvtárak növekvő szerepe

Igény; Igénykutatás könyvtári szolgáltatásokra; Szolgáltatások

A technológia jelentős hatással van a könyvtári és tájékoztatási szakmák értékrendjére, a szolgáltatásokra és a kis könyvtárak szerepére. Az információtechnológia jelenlegi alkalmazása szükségessé teszi a kis könyvtár jelentőségének újraértékelését; sőt szakmai megítélése elsődleges szempontjának áthelyezését a forrásokról – azok köréről és mennyiségéről – a könyvtári és tájékoztatási rendszer használóira és azok elégedettségére. A minőséget nem a könyvtár birtokában lévő forrásokon kell mérni, hanem azon, hogy a szolgáltató mennyire tud reagálni a kliensek igényeire. Ahhoz, hogy reagálni tudjon, az információigények gondos elemzésére vagy diagnózisára van szükség, valamint arra, hogy kihasználja a hálózatok, technikák és források adta lehetőségeket. A kis könyvtáraknak új és a korábbinál jóval fontosabb szerepük van az információátvitel napi folyamatainak segítségével. A technológia révén olyan helyzetbe kerültek, hogy jó minőségű szolgáltatást tudnak nyújtani és vezető szerepet vállalhatnak az információs szolgáltatásokban.

(Autoref.)

Olvasáskutatás

93/383

SAFIULLINA, Z.A. – BIKEEV, Š.S. – PAVLOVA, L.A.: Avtomatizirovanoe testirovanie čitatelej = Bibliotekoved. 1993. 1.no. 49-54.p.

Az olvasók automatizált tesztelése

Olvasásvizsgálat; Olvasó

A számítógépesítés új lehetőséget nyújt az olvasási, könyvtárhasználati szokások vizsgálatához. A Kazanyi Kulturális Főiskolán (KGIK) a társadalmi aktivitás témakörét feltáró ajánló bibliográfiai információ iránti érdeklődést elemezték a segítségével.

Először is tesztek állítottak össze, amelyek az olvasói sajátosságok meghatározására irányultak: az érdeklődés iránya és kiterjedése, tartóssága, kapcsolata más ismeretkörökkel. A tesztek vizsgálták a következő kérdéseket is: a társadalmi aktivitás kérdéseivel foglalkozó sajtótermékekhez, a társadalmilag fontos tevékenységekhez fűződő viszony, az ajánló bibliográfiai információ felhasználásának indítékai, hozzáférhetősége, könyvtári-bibliográfiai jártasság.

A tesztet hagyományos módon is kipróbálták, de az egységes módszerek alkalmazása érdekében a számítógép felhasználása mellett döntöttek. A megvalósítás elég bonyolultnak bizonyult. Bár a személyiség pszichológiai és pedagógiai értékeinek diagnosztizálására már 30 éve használják a számítógépet, az olvasói érdeklődés számítógépes felmérése újdonság. Megnehezítette a kutatást a KGIK korszerűtlen gépparkja.

A felmérést a közművelődési könyvtárak fiatal olvasói körében végezték, a minta 65, 30 éven aluli olvasóból állt. Az első teszt az olvasói érdeklődést mérte fel, 136 téma közül kellett kiválasztani 17-et tetszőleges sorrendben. A választást a program automatikusan kiértékelte, és az alapvető mutatók alapján táblázatba foglalta az eredményt.

A második tesztben az olvasói reakciókat vizsgálták egyes kijelentésekre, ötfokú skálán: 1. teljességgel egyetért, 2. egyetért, 3. közömbös, 4. nem ért egyet, 5. egyáltalán nem ért egyet. A

kijelentések a társadalmi tevékenységekkel és a rájuk vonatkozó ajánló bibliográfiai információval voltak kapcsolatban.

Az első tesztet könnyebben megértették az olvasók, mint a másodikat, amely a fiatal olvasók számára kissé bonyolult, egyszerre mérte fel az információs forrásokhoz és a tartalmukhoz való viszonyt. A második teszt népszerűtlenségéhez az is hozzájárult, hogy a fiatalok közül kevesen fejtettek ki társadalmi tevékenységet. Mégis le lehetett szűrni az értékek változását (pl. a „kommunizmus”, a „forradalom”, a „komszomol” fogalmakkal kapcsolatban), ugyanakkor a fiatalok egy része ragaszkodik a régi eszmékhez.

Az olvasótípológia mélyebb elemzéséhez a KGIK-nak nincsenek meg a technikai feltételei. Miután a minta kicsi volt, a feladatot hagyományosan végezték. Eredmények: azok száma volt magasabb, akiknek nincs kiemelt témakörük az olvasásban. A megkérdezettek többsége közömbös a társadalmi problémákról szóló információk iránt. Erre az olvasói kategóriára az „énközpontúság”, illetve az általános értékek iránti érdeklődés jellemző.

A számítógépes tesztelés új módszertani tapasztalatokkal járt: rövidült a tesztek kitöltésének ideje, általában csökkent a tesztlapok többszöri átnézése. A gép gyorsabban elvégzi a tesztlapok feldolgozását, és ellenőrzi a kitöltés helyességét is. A teszt eredménye csak az olvasók hozzáállásától és a kérdőívek minőségétől függ.

(Rácz Ágnes)

INFORMÁCIÓELŐÁLLÍTÁS, -MEGJELENÍTÉS ÉS -TERJESZTÉS

Adatok, információk rögzítése (írás, gépi adatbevitel stb.)

Lásd 384

Nyomtatott dokumentumtípusok

Lásd 353

Audiovizuális, elektronikus, optikai információ-hordozók

93/384

SCHWARTZ, Werner: Digitalisierung von Büchern. Zwei amerikanische Projekte = Bibliothek. 16.vol. 1992. 3.no. 434-437.p. Bibliogr.

Könyvek digitalizálása. Két amerikai program

Alakfelismerés; Dokumentum -gépi információ-hordozón; Input; Könyv; Mikrofilmezés

A könyvtárak hagyományos dokumentumainak, a könyveknek az elektronikus tárolása is szóba került az utóbbi időben. Az 1830-as évektől napjainkig gyártott papír magától szétesik, az ún. tartós papír várható élettartama kb. 300 évre tehető, és jelenleg a könyvtárak állományának alig 15 %-a van ilyen papírból. A fennmaradó 85% restaurálása pénzügyi okok miatt nem lehetséges. A tömeges kezelés csupán azt tudja elérni, hogy néhány évtizeddel megnőjön a várható élettartam. Újra felmerülnek a régi megoldási módszerek: a másolás és a mikrofilmezés. Az USA-ban kimutatták, hogy a fekete-fehér ezüstfilm várható élettartama szakszerű tárolás mellett több száz évre tehető, megegyezik a tartós papíréval. A mikrofilmről állományvédelmi, nyomtatási és szolgáltatási mesterkópia egyaránt készül. A jó nyersanyagra való másolás pedig 100 évnél hosszabb ideig azonos minőségű megőrzést tesz lehetővé.

Az Egyesült Államokban az 1986-ban alapított Commission on Preservation and Access (CPA, Állományvédelmi és Hozzáférési Bizottság) támogatásával két kutatási program folyik az eredetileg papírra nyomtatott szövegek digitális tárolása területén.

I. Az egyik a CLASS program (College Library Access and Storage System). 1990 óta a CPA és a Xerox cég közösen finanszírozza egy újfajta másolási technika kidolgozását a Cornell Egye-